

การต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์

Advancement and Development of Silk Fabric by the Silk Weavers' Groupin
Baan Pai Yao, Jaro Pat District, Si Khoraphum Province, Surin Province

กมลลักษณ์ ชื่นทอง^{1*}, สิริวิมล ภาสุวรรณ², และ ณภัสวรรณ ศาลางาม³

Kamonluck Chinthong^{1*}, Siriwiwon Pasuwan², and Napatsawan Sala-ngam³

¹บ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์; Ban Payao, Jaraphat Subdistrict, Sikkhoraphum District
Surin Province.

²บ้านนาโพธิ์ ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์; Ban Na Pho, Khwao Sinarin Subdistrict
Khwao Sinarin District Surin Province.

³ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์; Nok Mueang Subdistrict, Mueang Surin District Surin
Province.

*Corresponding Author; e-mail : Pornphimon1363@gmail.com

Received : January 28, 2024; Revised : March 26, 2024; Accepted : March 27, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการทำผ้าไหมในชุมชนบ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาการทำผ้าไหมส่งขายในกลุ่มทอผ้าไหมในชุมชน บ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ 3) เพื่อศึกษาปัญหาต้นทุนวัตถุดิบการทำผ้าไหมบ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ กลุ่มประชากรในชุมชนบ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ มีประชากรทั้งหมด ครัวเรือน จำนวน 625 คน โดยแบ่งเป็น 7 คุ่ม 1) คุ่มบ้านปายาว จำนวน 46 คน 2) คุ่มหน้าโรงเรียนจำนวน 30 คน 3) คุ่มโพธิ์น้อย จำนวน 38 คน 4) คุ่มโกล้งโปรงใส จำนวน 77 คน 5) คุ่มสุขสำราญ จำนวน 138 คน 6) คุ่มเจริญสุข จำนวน 137 คน 7) คุ่มเพิ่มพัฒนา จำนวน 114 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์ยามาเน ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งรวม 243 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะของแบบสอบถามเป็นทั้งปลายเปิด และปลายปิดมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเชิงปริมาณเท่ากับ ค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ที่นัยสำคัญ 0.05 ทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบค่าที (t) ค่าเอฟ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยวิธีผลนัยสำคัญน้อยที่สุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 243 คน ได้แก่ กลุ่มผู้นำ

ชุมชน คือ สารวัตกำนัน 1 คน กลุ่มสตรี 2 คน กลุ่มวัยรุ่นในชุมชนที่ทอผ้าไหม 1 คน และกลุ่มคนในชุมชน 239 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทผลการวิจัย พบว่า คนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อระดับในการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมในชุมชนบ้านปายาว ตำบลจารพัต อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าระดับการในการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมในชุมชน บ้านปายาว ด้านประโยชน์ที่ได้รับ เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาอาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านทรัพยากรมนุษย์ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และสุดท้าย คือ ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords) : การต่อยอด, พัฒนาผ้าไหม, กลุ่มทอผ้าไหม

Abstract

The main objectives of this research are as follows 1) To study the process of making silk fabric in the Baan Pai Yao community, Jaro Pat District, Si Khoraphum Province, Surin Province. 2) To investigate the marketing of silk fabric in the group of silk weavers in the Baan Pai Yao community, Jaro Pat District, Si Khoraphum Province, Surin Province, and 3) To examine the raw material cost issues involved in making silk fabric in the Baan Pai Yao community, Jaro Pat District, Si Khoraphum Province, Surin Province. The research uses a mixed-method research approach, combining both quantitative and qualitative methods. In the quantitative aspect of the research, a sample group of the population in the Baan Pai Yao community, Si Khoraphum Province, Surin Province, is used. This population consists of 625 households divided into 7 subgroups 1) Baan Pai Yao subgroup with 46 people. 2) School Front subgroup with 30 people. 3) Pohnoi subgroup with 38 people. 4) Klong Prong Sai subgroup with 77 people. 5) Suk Samran subgroup with 138 people. 6) Charoen Suk subgroup with 137 people, and 7) Pherm Phatthanap subgroup with 114 people. Using a multi-stage random sampling method based on the formula of Taro Yamane, a total sample group of 243 individuals was selected. Data were collected through a questionnaire survey, which employed both open-ended and closed-ended questions. The quantitative questionnaire had a confidence level of 95% and a significance level of 0.05. Hypothesis testing was conducted using t-tests, F-tests, and one-way ANOVA analysis in cases where statistically significant differences were found at the 0.05 level. Statistical analysis was performed on frequency, percentage, mean ($\bar{x}$), and standard deviation (S.D.). Additionally, a qualitative research component was conducted using in-depth interviews as a data collection tool. A total of 243 participants were interviewed, including community leaders

(1 person), women's group members (2 people), young individuals involved in silk weaving within the community (1 person), and other community members (239 people). The selection of interviewees was purposeful, and content analysis techniques were applied. The research findings revealed that In eneral, the community members have a positive attitude towards th cement and development of silk fabric by the silk weavers' group in Baan Pai rict, Si Khoraphum Province, Surin Province. When considering the specific aspects, the level of support for the advancement and development of silk fabric by the group in the community is highest in terms of benefits, with a significantly high average rating. This is owed by career development, which also has a significantly high average raurces and equipment/materials have similarly high average ratings. Production aspe the lowest but are still at a significantly high level.

Keywords : Advancement, Development, Development of Silk Fabric

บทนำ (Introduction)

ผ้าเป็นวัสดุสำหรับทำเครื่องนุ่งห่ม จึงนับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐาน ที่จำเป็นอย่างหนึ่ง ในการ ดำรงชีวิตของมนุษย์ควบคู่ไปกับอาหารและที่อยู่อาศัย ในอดีตการทอผ้าใช้เองในครัวเรือนเคยมี ความสำคัญมากในสังคมไทย ชุมชนน้อยใหญ่ ในหมู่บ้าน และแม้แต่ในเมืองต่างก็มีธรรมเนียมการทอ ผ้าไว้ใช้สอยเอง และสำหรับมอบให้ผู้อื่นเป็นของขวัญในโอกาสต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ หรือในการไหว้ ผู้ใหญ่ ในงานแต่งงาน และยังมีประเพณีการทอผ้าถวายวัด ถวายพระ ในงานทำบุญประจำปีอีก เช่น ในประเพณีทอดผ้ากฐิน และทอดผ้าป่า เป็นต้น ในประเทศไทย และในประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับไทย งานทอผ้าเป็นงานเฉพาะของผู้หญิง ผู้ชายจะทำงานหัตถกรรมอื่น ๆ ที่จำ เป็นสำหรับครอบครัว และชุมชน เช่น จักสาน ตีเหล็ก ทำเครื่องเงิน และแกะสลักไม้ งานหัตถกรรมของทั้งหญิงและชายเหล่านี้ มักจะทำในยามว่าง จากการทำไร่ทำนา ซึ่งทั้งหญิงและชายมีหน้าที่ออกไปใช้แรงงานร่วมกัน

วัตถุดิบสำหรับการทอผ้านั้น คงจะมีการพัฒนากันขึ้นมาเป็นลำดับ แต่เราก็พอจะสันนิษฐาน จากหลักฐานทางคดี ที่พบในประเทศไทยได้ว่า ในสมัยโบราณมนุษย์คงจะได้แสวงหาพืชใน ท้องถิ่น ที่มีเส้นในปอ บ้าน กัญชา กล้วย สับปะรด มาปั่นเป็นเกลียวเชือกใช้ ก่อน ต่อมา จึงนำ เชือกมาถักทอเป็นตาข่ายและเป็นผืนผ้าลำดับ เศษใยผ้าที่พบที่บ้านเชียง เชื่อว่าเป็นเศษใยกัญชา การใช้เส้นใยพืชเป็นวัตถุดิบในการทอผ้านี้ประเทศต่าง ๆ รวมทั้ง ประเทศไทย ทำใช้กันอยู่บ้างในปัจจุบัน เช่น ในภาคเหนือของไทย และในสาธารณรัฐ ประชาชนจีน ก็มีการทำผ้าจากใยของป่านกัญชา ซึ่งมีลักษณะเหมือนผ้าลินินอย่างหยาบ ๆ ในโอกิ นาวาประเทศญี่ปุ่น ก็มีการทอผ้าจากใยของต้นกล้วย ในบอร์เนียว และในฟิลิปปินส์ก็ยังใช้ใย สับปะรดทอผ้าใช้กันอยู่ ผ้าป่านใยสับปะรดของฟิลิปปินส์ได้มีการพัฒนา เทคนิคการฟอก จนกลายเป็นผ้าป่านแก้วที่ทนทาน สวยงาม และราคาแพง นิยมใช้กันในสังคมชั้นสูงของฟิลิปปินส์จนถึง ทุกวันนี้

วัตถุดิบอื่น ๆ ที่นิยมนำมาใช้ทอผ้า ได้แก่ ไหม ผ้าย และขนสัตว์ นั้น นักวิชาการเชื่อกันว่า มี กำเนิดจากดินแดนอื่นนอกประเทศไทย ไหมนั้นเชื่อว่า มีต้นกำเนิดมาจากประเทศสาธารณรัฐ ประชาชนจีน แล้วนำไปเผยแพร่ในญี่ปุ่น อินเดีย รวมทั้งดินแดนต่าง ๆ ในเอเชีย และยุโรป ส่วนผ้าย เชื่อกันว่าอาจมาจากอาหรับและเผยแพร่เข้ามาใช้ กันอย่างกว้างขวางในอินเดียก่อน จึงเข้ามาในแถบ ประเทศไทย และประเทศใกล้เคียงภายหลัง จนกลายเป็นพืชพื้นเมืองในแถบนี้ไป สำหรับขนสัตว์ เป็น วัสดุที่เหมาะสมกับอากาศหนาว เชื่อกันว่านำมาใช้ทำผ้าในยุโรปตอนเหนือก่อน แล้วจึงแพร่หลายไปสู่ ดินแดนอื่น ๆ

วัตถุดิบที่ใช้ย้อมสีผ้านั้น เชื่อกันว่า คนโบราณรู้จักนำพืชสมุนไพร และเปลือกไม้ที่มีอยู่ มากมายในท้องถิ่นของเรา มาใช้ย้อมผ้า และทุกวันนี้ก็ยังมีผู้ที่สืบทอด และค้นคว้าเกี่ยวกับการใช้สี ธรรมชาติจากพืชมาย้อมผ้ายกันอยู่ เช่นนาง สงดา บัณสิทธิ์ ที่บ้านไร่ไผ่งาม อำเภोजอมทอง จังหวัด เชียงใหม่ ศิลปินแห่งชาติด้านการย้อมสีธรรมชาติ และทอผ้าแบบล้านนาเดิม ในจังหวัดชัยภูมิ และ จังหวัดสุรินทร์ ก็ยังมีการย้อมผ้าด้วยพืชพื้นบ้านกันในหลาย ๆ อำเภอ เป็นต้นพืชขึ้นบ้านเหล่านี้ สามารถนำเอาดอก ใบ เปลือกไม้ และเมล็ด มาต้มเคี่ยวให้เกิดเป็นสีเข้มข้น แล้วนำน้ำสีมาย้อมผ้า

ย้อมรากยอเป็นแดง ย้อมคมนเอนสีน้ำเงินอมมะเกลือเอนสีดำ ย้อมขมิ้นชัน หรือแก่นขนุน เป็นลูกสมอหรือใบหูกวาว หรือเปลือกมะกรูดเป็นสีเขียว ย้อมลูกหว้าเป็นสีม่วง ย้อม เปลือกไม้โกงกางเป็นสีน้ำตาล เป็นต้นดังที่กล่าวแล้วข้างต้นว่า ในประเทศไทยมีประวัติการทอผ้าใช้กันในหมู่บ้าน และในเมือง โดยทั่วไป มาตั้งแต่โบราณกาล แต่การทอผ้าด้วยมือตามแบบดั้งเดิมนั้น ก็เกือบจะสูญหายไปโดย สิ้นเชิง หากไม่ได้มีการอนุรักษ์ พัฒนาได้ทันกาล ทั้งนี้ เพราะประเทศไทยเป็นประเทศเปิด มีการค้าขายกับต่างประเทศมาเป็นเวลานาน สามารถซื้อผ้านอก ที่สวยงามแปลกใหม่ และราคาถูกได้ ง่าย มาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์หลังจากที่มีการทำสนธิสัญญาบาวริงกับอังกฤษ ในปี พ.ศ. 2398 ไทยก็ส่งสินค้าผ้าจากต่างประเทศมาใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งในสมัย รัชกาลที่ 5 ได้มีการสำรวจพบว่า ไทยส่งผ้าจาก ต่างประเทศเข้ามาเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี ทำให้สิ้นเปลืองเงินตราปีละมาก ๆ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้ริเริ่มฟื้นฟูส่งเสริมให้ตั้งการเลียงหม่อนและทอผ้าไทยกันอย่าง จริงจังใน พ.ศ. 2452 โปรดฯ ให้สถาปนากรมช่างไหมขึ้น และโปรดฯโรงเรียนช่างไหมที่วังสระปทุม ซึ่งต่อมาขยายสาขาออกไปยังจังหวัดนครราชสีมา และบุรีรัมย์ ทรงจ้างครูชาวญี่ปุ่นมาสอนชาวบ้าน แต่การส่งเสริมได้ผลไม่คุ้มทุน ต่อมาจึงเลิกจ้างครูญี่ปุ่น และชาวบ้านก็หันมาทอผ้าตามวิธี พื้นบ้านแม้ว่าศิลปะการทอผ้าไหมของไทยจะมีประวัติอันยาวนานและมีความมั่งคั่งหลากหลายโบราณจนทุกวันนี้ แต่ก็ยังมีปัญหาในการส่งเสริมและพัฒนาศิลปะการทอผ้าไหมไทยอยู่

จากปัญหาที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง "การต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านปายาว ตำบลจารพัต อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์" โดยสาเหตุที่เลือกจะทำวิจัยในหมู่บ้านปายาว เพราะเห็นว่าการจัดตั้งกลุ่มทอผ้าไหมขึ้น และมีการประกอบอาชีพทอผ้าไหมแบบรวมกลุ่มและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาการทอผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์

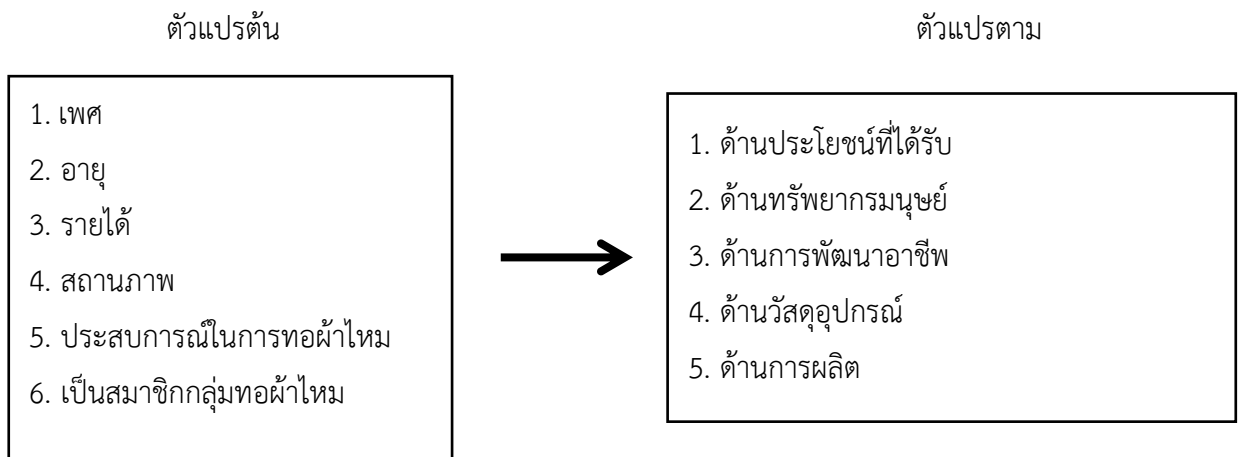
การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

พระครูประภัตรสุตธรรม วีรศักดิ์ ปภสฺสโร. (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านดุนาหนองไผ่ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ การศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านดุนาหนองไผ่ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านดุนาหนองไผ่ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการอนุรักษ์และพัฒนาการทอผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านดุนาหนองไผ่ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 33 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) บ้านดุนาหนองไผ่เรียนรู้การทอผ้าไหมด้วยวิธีการลงมือทำจริง ตามกระบวนการทางครอบครัวและสังคม การที่เห็นพ่อแม่ทอผ้าได้ช่วยหยิบจับในขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยจากสิ่งง่าย ๆ ไปหาสิ่งยากแบบค่อยเป็นค่อยไปตามความสามารถหรือวุฒิภาวะของบุตรหลาน และการได้สัมผัสอยู่เป็นประจำด้วยกิจวัตรประจำวันของครอบครัว ไม่มีหลักสูตรการเรียนการสอน ที่แน่นอนแต่เป็นวิถีชีวิตที่ซึมซับจากพ่อแม่ทำไปด้วยกัน เจอปัญหาที่ซักถามแก้ไขไปพร้อม ๆ กัน นอกจากนี้ยังมีวิธีเรียนรู้การลอกเลียนแบบ ได้เห็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตการประพฤติ ปฏิบัติของพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือการหยิบยืมตัวอย่างผ้ามาลอกเลียนแบบ การบอกเล่า แม่จะคอยบอกคอยสอนลูกสาวว่าอะไรควรทำไม่ควรทำเกี่ยวกับการทอผ้าไหม เช่น การบอกให้ไปเตรียมการฟอกไหมด้วยการเผาเปลือกนุ่น ผักขมหนามแห้ง และใบกล้วยแห้ง เพื่อเอาขี้เถ้าไปกรองเอาน้ำต้มฟอกไหมหรือการสาวไหมใช้ไฟอ่อนและร้อนขนาดไหนจึงจะทำให้เส้นไหมสวย ถ้าร้อนมากจะทำให้ไหมตึงไม่ขึ้นเพราะฝักไหมเปื่อยมาก ทำให้ไหมตึงไม่ขึ้น ต้องแก้ไขด้วยการเติมน้ำเย็นและลดไฟให้อ่อนลง หรือเลี้ยงไหมในช่วงเวลาใดจึงจะเหมาะสม

ล่อ ไซโยธา. (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมชุมชนตำบลโคกจาน อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดศรีสะเกษ" ผลการศึกษา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะของภูมิปัญญาและการพัฒนาการของกระบวนการทอผ้าไหมของ ชุมชนตำบลโคกจาน 2) เพื่อศึกษาความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างผ้าไหมกับวิถีชีวิตคนในชุมชน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการทอผ้าไหม โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ศึกษาภาคสนามด้วยการสังเกต และ

สัมภาษณ์จากผู้รู้ (Key-Informants) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือคนในชุมชนตำบลโคกจาน ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยอาศัยหลักเกณฑ์การคัดเลือก บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาการทอผ้าไหมในด้านต่างๆ จากการแนะนำบอกต่อ ข้อมูลในการเลือกกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการศึกษาเอกสาร, งานวิจัย, การสอบถามจากผู้รู้ และประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 85 คน ผู้วิจัยได้ประมวลความคิดเห็น จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาการทอผ้าไหม ด้านต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิด 5 ด้าน คือศึกษาภูมิปัญญา, การสืบทอดและพัฒนาการ, ความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างผ้าไหมกับวิถีชีวิตคนในชุมชน, ปัจจัยส่งเสริมและอุปสรรค, แนวทางการอนุรักษ์ของภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของชุมชนตำบลโคกจาน การวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำเสนอผลการวิจัย โดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของชุมชนตำบลโคกจาน เป็น สิ่งทอที่งดงาม มีคุณภาพที่โดดเด่น ลักษณะเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความเชื่อ และสภาพแวดล้อมของชุมชนที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา จึงทำให้ผ้าไหม มีคุณค่า และมีบทบาทสำคัญ ที่บ่งชี้ถึงความเป็นมาของชุมชน แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ การค้น การคิด การประดิษฐ์ การแก้ไขปรับปรุงประยุกต์ให้มีความเหมาะสมลงตัว กลายเป็นจารีต ประเพณี วัฒนธรรมที่ถ่ายทอดสู่รุ่นลูกหลานสืบทอดไป การสืบทอดและพัฒนาการ ของการทอผ้าไหม โดยวิธีการสอนกันเองในชุมชน จาก ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ สู่ลูกหลาน เป็นการเรียนรู้กันภายในชุมชน ความสำคัญและความสัมพันธ์ของผ้าไหมกับวิถีชีวิตคนในชุมชนโคกจาน ที่ใช้กระบวนการทอผ้าไหม และผ้าไหม เป็นสื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีงาม ความสามัคคี ตลอดจนถึงการมีส่วนร่วม ตั้งแต่ครอบครัว จนถึงชุมชน สร้างค่านิยมความเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ควรส่งเสริมและอนุรักษ์ไว้ ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในการดำรงอยู่ของการทอผ้าไหมของชุมชนโคกจาน ได้แก่ ผ้าไหมที่มีคุณภาพ และมีคุณค่าสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน ลดปัญหาความยากจนลงได้ ส่วนที่เป็นอุปสรรคจะเป็นด้านการตลาด การถูกพ่อค้าคนกลางกดราคา และการพัฒนาการทอผ้าไหมอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการบริหารจัดการระบบกลุ่ม รวมถึงวัตถุดิบจากธรรมชาติ ที่นำมาผลิตสีย้อมผ้าไหม ได้หายากยิ่งขึ้น แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทอผ้าไหม จากการศึกษาพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้น เด็กรุ่นใหม่ที่ได้เข้าไปศึกษาต่อในระดับสูง มักไม่ค่อยให้ความสนใจผ้าไหมและการทอผ้าไหมเท่าที่ควร รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชนเองควรตระหนักและให้ความสนใจ ควรปลูกฝังให้เยาวชนได้มีความผูกพันและหันมาสนใจ ในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง โดยการสร้างค่านิยม รณรงค์ หรือจัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา เพื่อให้เด็กเยาวชนได้เห็นความสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ ภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของชุมชนตำบลโคกจาน ส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกับการทอผ้าไหมในชนบทของอีสานตอนใต้ ที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมของเขมรและลาวเข้าด้วยกัน มีพัฒนาการและมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่แตกต่างกันมากนักของคนในชนบท แต่ลักษณะที่โดดเด่นของผ้าไหมจากชุมชนโคกจาน คือผ้าไหมที่มีคุณภาพจนเป็นสามารถเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมที่สำคัญ ของจังหวัดศรีสะเกษ ที่สามารถทำเป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างดี มีตลาดรองรับ เพราะมีการรักษาคุณภาพในการทอผ้า และมีการพัฒนาตลาดให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ผลิตภัณฑ์ให้มากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) (ถ้ามี)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลและปรากฏการณ์ในเชิงลึกพื้นที่ดำเนินการศึกษา คือ ชุมชนบ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ ภูมิ จังหวัดสุรินทร์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 เชิงปริมาณ คือ ประชากรได้แก่ คนในชุมชนบ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์สุรินทร์ จำนวน 625 คน โดยแบ่งเป็น 7 คุ่ม 1) คุ่มบ้านป่ายาว จำนวน 46 คน 2) คุ่มหน้าโรงเรียน จำนวน 30 คน 3) คุ่มโพธิ์น้อย จำนวน 38 คน 4) คุ่มโกล้งโปรงใส จำนวน 77 คน 5) คุ่มสุขสำราญ จำนวน 138 คน 6) คุ่มเจริญสุขเช่นเดิมรวมในบางท้องถิ่นสุรินทร์ จำนวน 137 คน 7) คุ่มเพิ่มพัฒนา จำนวน 114 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของท่าโรยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 243 คน

1.2 เชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผ้าไหมในชุมชนบ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Qualitative Research) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นเกี่ยวกับการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ ภูมิ จังหวัดสุรินทร์ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลความคิดเห็นในแต่ละด้าน และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ ภูมิ จังหวัด

2.2 เชิงปริมาณ คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงปริมาณ

3. การตรวจหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอ ประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อทำการตรวจสอบและแก้ไขเพิ่มเติมข้อความตามให้ครอบคลุมเนื้อหาและรัดกุมยิ่งขึ้น

3.2 นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้พิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้โดยการจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยจากตัวแทนชุมชนทั้ง 3 หมู่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เชิงปริมาณ คือ นำแบบสอบถามไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยลงไปเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

4.2 เชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เชิงปริมาณ คือ นำผลของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบสอบถามบันทึกเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อคำนวณหาค่าสถิติที่เลือกใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวน และค่าแจกแจงแบบที

5.2 เชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา จากนั้นนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมหรือประเด็นหลัก และอภิปรายเนื้อหา

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมบ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับในการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมในชุมชนบ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

การต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมในชุมชนบ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.55	0.465	มาก
ด้านทรัพยากรมนุษย์	3.92	0.464	มาก
ด้านการพัฒนาอาชีพ	4.10	0.469	มาก
ด้านวัสดุอุปกรณ์	3.81	0.392	มาก
ด้านการผลิต	3.78	0.471	มาก
ภาพรวม	4.03	0.317	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คนในชุมชนมีความคิดเห็นต่อระดับในการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมในชุมชนบ้านป่ายาว ตำบลจารพัต อำเภอสี่ศรีภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.317) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการในการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมในชุมชน บ้านป่ายาว ด้านประโยชน์ที่ได้รับ เป็นด้านที่มีระดับสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.465) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาอาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.469) ด้านทรัพยากรมนุษย์ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.464) ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.392) ตามลำดับ และท้าย คือ ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.471)

2. รูปภาพรวมผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่ม บ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 2 สรุปภาพรวมผลการเปรียบเทียบระดับการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	17	7.0
1.2 หญิง	226	93.0
2. อายุ		
2.1 อายุ 20 - 29 ปี	25	10.3
2.2 อายุ 30 - 39 ปี	22	9.1
2.3 อายุ 40 - 49 ปี	43	17.7
2.4 อายุ 50 - 59 ปี	73	30.0
2.5 อายุ 60 - 69 ปี	62	25.5
2.6 อายุมากกว่า 70 ปีขึ้นไป	18	7.4
3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
3.1 ต่ำกว่า 5,000 บาท	53	21.8
3.2 10,000 - 15,000 บาท	175	72.0
3.3 มากกว่า 20,000 บาท	15	6.2
4. สถานภาพ		
4.1 โสด	35	14.4
4.2 สมรส	168	69.1
4.3 หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)	34	14.0
4.4 หม้าย (หย่าร้าง)	6	2.5
5. ประสบการณ์ในการทอผ้าไหม		
5.1 น้อยกว่า 5 ปี	11	4.5
5.2 6 ถึง 10 ปี	38	15.6
5.3 11 ถึง 15 ปี	32	13.2
5.4 16 ถึง 20 ปี	70	28.8
5.5 มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	92	37.9
6. เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม		
6.1 เป็น	71	29.2

6.2 ไม่เป็น	172	70.8
รวม	243	100

จากตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียดดังนี้

1. เพศ พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 93.0 และเพศชาย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0

2. อายุ พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ที่มีอายุมากที่สุดคือช่วงอายุ 50 ถึง 59 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมาคือช่วงอายุ 60 ถึง 69 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 ช่วงอายุ 40 ถึง 49 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 ช่วงอายุ 20 ถึง 29 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ช่วงอายุ 30 ถึง 39 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 ตามลำดับและลำดับสุดท้าย ช่วงอายุมากกว่า 70 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 7.4

3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นมีรายได้มากที่สุดคือ 10,000 ถึง 15,000 จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 72.0 รายได้รองลงมาคือมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 21.8 ตามลำดับและลำดับสุดท้าย มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2

4. สถานภาพ พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่มีสถานภาพมากที่สุดคือ สมรส จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 69.1 สถานภาพรองลงมาสถานภาพโสด จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 สถานภาพหม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต) จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ตามลำดับและลำดับสุดท้าย สถานภาพหม้าย (หย่าร้าง) จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

5. ประสบการณ์ในการทอผ้าไหม พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทอผ้าไหมมากที่สุดคือมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 มีประสบการณ์ในการทอผ้าไหมรองลงมา 16 ถึง 20 ปีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 มีประสบการณ์การทอผ้าไหม 6 ถึง 10 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 มีประสบการณ์การทอผ้าไหม 11 ถึง 15 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 ตามลำดับและสุดท้ายมีประสบการณ์การทอผ้าไหม น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5

6. สมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 และเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2

3. แนวทางการการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหมในชุมชนบ้านป่ายาว ตำบลจารพัต อำเภอสัตหุณย์ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า

3.1 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า ได้รับความรู้เกี่ยวกับที่มาและรูปแบบการทอผ้าไหมแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ ได้รับความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการทอผ้าไหม มีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการผลิตผ้าไหมที่ถูกต้อง ได้เกิดทักษะ อาชีพและสามารถพัฒนาเป็นรายได้

3.2 ด้านทรัพยากรมนุษย์ พบว่า ผู้สูงอายุมีความรู้ความสามารถในการทำผ้าไหมแบบดั้งเดิม ชุมชนมีเยาวชนที่มีความรู้ในการทอผ้าไหม มีการวางแผนการทำตลาดที่ตรงตามความต้องการของท้องตลาด ใน

กลุ่มการทอผ้าใหม่มีการวางแผนจัดการพัฒนาการทอผ้าใหม่ การจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมการทอผ้าใหม่ในชุมชน

3.3 ด้านการพัฒนาอาชีพ พบว่า สามารถต่อยอดให้กับคนรุ่นหลังได้มีอาชีพที่เพิ่มขึ้น มีช่องทางการซื้อขายผ้าไหมที่หลากหลายมีการให้คำปรึกษาตลอดจนแนะนำการดูแลการเข้าถึงการค้าขายในรูปแบบออนไลน์ส่งเสริมวัฒนธรรมในชุมชนจัดประกวดช่วงเทศกาลในเทศกาลสำคัญเพื่อให้เกิดความร่วมมือทั้งเยาวชนและผู้สูงอายุรายได้สู่กลุ่มทอผ้าใหม่อย่างดี

3.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า วัสดุอุปกรณ์มีความพร้อมทันสมัย วัสดุส่วนใหญ่หาได้จากท้องถิ่น มีการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ถูกต้องในการมาใช้งาน มีการคัดสรรวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหม มีการใช้วัสดุแบบดั้งเดิม

3.5 ด้านการผลิต พบว่า มีการผลิตลวดลายที่แปลกใหม่ตามแทนความต้องการของผู้คนลวดลายที่นำส่งขายและนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน มีการผลิตผ้าไหมทำจากสีธรรมชาติ มีผลิตผ้าไหมจากสีเคมี การนำการผลิตผ้าไหมมาทอเป็นรูปแบบผ้าไหมยีนส์ให้เกิดความทันสมัยขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง เรื่อง การต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ ตามแบบสอบถาม 5 ด้าน ของชุมชนบ้านปายาว ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาการทำผ้าไหมในชุมชน บ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาการทำผ้าไหมส่งขายในกลุ่มทอผ้าไหม บ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาต้นทุนวัตถุดิบในการทำผ้าไหม บ้านปายาว ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ายอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม ในชุมชนบ้านปายาวประโยชน์ที่ได้รับ มีระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ได้รับความรู้ตำบลจารพัด อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์ ด้านเกี่ยวกับที่มาและรูปแบบการทอผ้าไหมแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ รองลงมา คือ ได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการผลิตผ้าไหมที่ถ่อง และได้เกิดทักษะอาชีพและสามารถพัฒนาเป็นรายได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้รับความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหมแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ ได้รับความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการทอผ้าไหม ประชาชนมีชีวิตประจำวันมีผ้าไหมไว้ใส่เอง มีการทำผ้าไหมที่หลากหลายเช่นมีไหมสังเคราะห์และไหมธรรมชาติมีคนรู้จักหลากหลายและรายได้ราคาสูง ได้เกิดทักษะ อาชีพและสามารถพัฒนาเป็นรายได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพรเวทย์ศิริยานันท์. (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภูมิปัญญาผ้าไหมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร บ้านท่าสว่าง อำเภอเมืองจังหวัดสุรินทร์ความเป็นมาของเมืองสุรินทร์ กลุ่มชาติพันธุ์เขมร มรดกภูมิปัญญาพื้นบ้าน และ อัตลักษณ์ลวดลายผ้าไหมพื้นเมือง ประเด็นหลักเพื่อชี้ให้เห็นถึงมิติเชิงลึกแห่งอัตลักษณ์ลวดลาย ผ้าไหมกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้การแนวคิดต่าง 1 เพื่อชี้ให้เห็นความเป็นอัตลักษณ์แห่งการ

เกิดขึ้นของลวดลาย ผ้าไหมพื้นเมืองสุรินทร์ อันแสนความเชื่อเชิงวัฒนธรรม อันเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต กลุ่มชาติพันธุ์เขมร โดยได้เสนอไว้ 2 มุมมองตามลักษณะหรือลักษณะของลวดลายผ้าไหมพื้นเมืองได้แก่ สัญลักษณ์ธรรมชาติ สัญลักษณ์จากฐานความเชื่อ สารวามนี้ ทำให้ทราบถึงมิติหนึ่งเกี่ยวกับฐานคิดที่มาของ อักษรของ กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นมิติ เชิงนเกี่ยวกับอัตลักษณ์การเกิดภูมิปัญญาด้านลวดลายผ้าไหม กลุ่มชาติพันธุ์เขมรเมืองสุรินทร์ ซึ่งจะให้แนวคิดเชิงชี้ให้เห็นการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อสืบค้น พัฒนาหาชุดองค์ความรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสารสนเทศข้อมูลเพื่อการศึกษาและ อนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ด้านทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม ในชุมชนบ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านทรัพยากรมนุษย์ มีระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ผู้สูงอายุมีความรู้ความสามารถในการทำผ้าไหมแบบดั้งเดิม รองลงมา คือ มีการวางแผนการทำ ลวดลายที่ตรงตามความต้องการของท้องตลาด และในกลุ่มการทอผ้าไหมมีการวางแผนจัดการพัฒนาการทอ ผ้าไหม อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุมีความรู้ความสามารถในการทำผ้าไหมแบบดั้งเดิมเลยเยาวชนที่มีความรู้ใน การทอผ้าไหมมีการวางแผนการทำลวดลายที่ตรงตามความต้องการของตลาด ในกลุ่มทอผ้าไหมมีการ วางแผนจัดการพัฒนาการทอผ้าไหมจัดกิจกรรมพัฒนาและส่งเสริมการทอผ้าไหมในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อมรา พงศาพิชญ์. (2541) กลุ่มชาติพันธุ์เขมร มีอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์และได้สืบ ทอดและส่งต่อความรู้จากรุ่นสู่รุ่น สิ่งที่โดดเด่นด้านวัฒนธรรมความเชื่อและประเพณีจึงเป็นเอกลักษณ์ในเชิง แบบฉบับของ เขมรที่สืบทอดมาแต่โบราณอัตลักษณ์สามารถมองได้จากเชื้อชาติหรือ"ชาติพันธุ์"คือกลุ่มคนที่ มีบรรพบุรุษภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีหรือแบบแผนการดำเนินชีวิตร่วมกัน มีความรู้สึกใน เผ่าพันธุ์เดียวกัน มีการอาศัยแบบเครือญาติ ภาษา การแต่งกาย เครื่องนุ่งห่มและ ความเชื่อในพิธีกรรม เดียวกัน กลุ่มชาติพันธุ์เขมร มีความเชื่อ ที่เคารพนับถือ เช่น ผีบรรพบุรุษและอำนาจเหนือธรรมชาติ จึง กลายเป็นอัตลักษณ์ที่ โดดเด่น ในกลุ่มคนชาติพันธุ์เขมร จนกลายเป็นรูปแบบของแบบแผนวัฒนธรรมวิถีชีวิต เดียวกัน ดังนั้น กลุ่มชาติพันธุ์เขมร จึงมีความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ที่มีความเป็นอัต ลักษณ์ เฉพาะของชาติพันธุ์ ตามคติความเชื่อโบราณหรือศาสนาผี ระยะต่อมาคือศาสนาพราหมณ์ ยินดูและ พระพุทธศาสนา จึงทำให้ความเชื่อเกิดการผสมกลมกลืนเป็นวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรใน ปัจจุบัน นั่นเอง

3. ด้านการพัฒนาอาชีพ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม ในชุมชนบ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการพัฒนาอาชีพ มีระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก สามารถต่อยอดให้กับคนรุ่นหลังได้มีอาชีพที่เพิ่มขึ้น รองลงมา คือ มีช่องทางการซื้อขายผ้าไหมที่ หลากหลาย และมีการให้คำปรึกษาตลอดจนแนะนำการดูแลการเข้าถึงการค้าขายในรูปแบบออนไลน์ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ มีช่องทางการซื้อขายผ้าไหมที่หลายสามารถต่อยอดให้กับคนรุ่นหลังได้มีอาชีพเพิ่มขึ้นมีการ

ให้คำปรึกษาตลอดจนแนะนำการดูแลการค้าขายในรูปแบบออนไลน์ ส่งเสริมวัฒนธรรมในชุมชน จัดประกวด
ช่วงเทศกาลสำคัญให้เกิดความร่วมมือทั้งผู้สูงอายุและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรพงษ์ วสันต
ติลก. (2564) รูปแบบการตลาดผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมของจังหวัดบุรีรัมย์สู่ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
ด้านผลิตภัณฑ์ ต้องมีการวางแผนเพื่อการพัฒนาผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมเกี่ยวกับคุณภาพของเนื้อผ้าที่
สม่ำเสมอ ลวดลาย สี สัน รูปแบบของผลิตภัณฑ์ รวมทั้งต้องมีการรับประกันคุณภาพด้วย ด้านราคา การ
กำหนดราคาผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมคือ คุณภาพของเส้นไหม ฝีมือและความปราณีตในการทอผ้า รวมทั้ง
ต้องมีการลดราคาให้กับผู้ซื้อโดยเป็นราคาที่ต่ำกว่าร้านค้าปกติด้านการจัดจำหน่าย ภาวะการค้าของตลาดผ้า
ไหมและผลิตภัณฑ์ไหมตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศยังมีความต้องการอยู่มากกลุ่มลูกค้า
เป้าหมายคือตลาดต่างประเทศและตลาดกรุงเทพฯ ส่วนการจัดจำหน่ายผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มี
ประสิทธิภาพคือ การจัดส่งสินค้าที่รวดเร็วและเชื่อถือได้ ด้านการส่งเสริมการตลาด ต้องมีการจัดทำเว็บไซต์
เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์อย่างกว้างขวางเพื่อสนองตอบกับความต้องการใช้ผ้าไหมและ
ผลิตภัณฑ์ไหมที่เพิ่มขึ้นมากในอนาคต 35 ปี การทำธุรกิจจำหน่ายผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหม ผ่านระบบ
พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ต้องอยู่ในรูปแบบธุรกิจกับธุรกิจ (8 to B) โดยขายให้กับผู้ค้าปลีกและผู้ค้าส่งการ
ชำระเงินโดยโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ คือ
ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องเทคโนโลยีส่งผลให้การทำธุรกิจผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยัง
ไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร และไม่แพร่หลายอย่างทั่วถึง 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาธุรกิจผ้าไหมและ
ผลิตภัณฑ์ไหมด้านธุรกิจการผลิตต้องมีการออกแบบการผลิตด้านลวดลายและรูปแบบผลิตภัณฑ์ อีกทั้งมีการ
วางแผนการผลิตด้านการพัฒนาลวดลาย สีที่ใช้ย้อมต้องเป็นสีผลิตจากวัสดุธรรมชาติเส้นไหมที่ใช้ทอผ้าต้อง
เป็นเส้นไหมจากการเลี้ยงไหมพื้นเมือง

4. ด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับ
การต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม ในชุมชนบ้านป่ายาว ตำบลจารพัต อำเภอสี่พระยา จังหวัด
สุรินทร์ ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่
วัสดุอุปกรณ์มีความพร้อมทันสมัย รองลงมา คือ มีการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ถูกต้องในการมาใช้งาน และ
มีการคัดสรรวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหมทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ วัสดุมีความพร้อมทันสมัย วัสดุส่วนใหญ่หาได้จาก
ท้องถิ่นมีการเลือกใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้องในการมาใช้งานมีการคัดสรรวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหม ซึ่งสอดคล้อง
กับงานวิจัยของ ชีรพงษ์ วสันตติลก. (2564) การด้านธุรกิจการผลิตต้องมีการออกแบบการผลิตด้านลวดลาย
และรูปแบบพัฒนาธุรกิจผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมผลิตภัณฑ์ อีกทั้งมีการวางแผนการผลิตด้านการพัฒนา
ลวดลาย สีที่ใช้ย้อมต้องเป็นสีผลิตจากวัสดุธรรมชาติ เส้นไหมที่การจัดซื้อวัสดุเพื่อใช้ในการผลิตโดยวิธีการ
สำรวจราคาตามใช้ทอผ้าต้องเป็นเส้นไหมจากการเลี้ยงไหมพื้นเมืองห้องตลาด รวมทั้งมีการควบคุมวัสดุ
คงเหลือเพื่อทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำลง ด้านธุรกิจการตลาดต้องมีการวางแผน ด้านการเงินของธุรกิจจาก
กระบวนการผลิต การจัดหาแหล่งเงินทุนมาจากหุ้นของสมาชิก มีการตรวจสอบทางการเงิน ปีละ 1 ครั้ง การ
จ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิกเป็นอัตราร้อยละของรายได้คงที่ การจัดส่งสินค้าใช้วิธีการจัดส่งทางพัสดุไปรษณีย์

หารและการจัดการสมาชิกทุกคนต้องร่วมคิดร่วมกันตัดสินใจ มีการฝึกอบรมทักษะด้านการผลิตบริหารตลาดให้กับสมาชิก รวมทั้งต้องมีการตั้งฝ่ายผลิตเพื่อให้การผลิตสินค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านการผลิต โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการต่อยอดและของกลุ่มทอผ้าไหม ในชุมชนบ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอสี่ขร ภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านการระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ การผลิตสวดลายที่น่าสงขายและนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมา คือ มีการผลิตสวดลายที่แปลกใหม่ ตามแทนความต้องการของผู้คน และมีผลิตผ้าไหมจากสีเคมี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ มีการผลิตสวดลายที่แปลกใหม่ตามแทนความต้องการของตลาดและผลิตสวดลายที่น่าสงขายและนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ผลิตจากผ้าไหมธรรมชาติและสีเคมี การนำผ้าไหมมาทอเป็นรูปแบบผ้าไหมยีนส์ให้เกิดความทันสมัยซึ่งสอดคล้องกับ ธนพร เวทย์ศิริยานันท์. (2548) งานวิจัยของการประดิษฐ์สัญลักษณ์สวดลายบนผืนผ้าไหมในเชิงหัตถประดิษฐ์ จึงได้เกิดการสร้างสรรค์และ ประดิษฐ์สวดลายผ้าไหม ที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะตามแบบของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร กลุ่มชาติพันธุ์เขมรได้สร้างสรรค์ ถ่ายทอด ภูมิคิด ภูมิรู้ ภูมิปัญญา ผ่านการประดิษฐ์คิดค้นสวดลายผ้าไหม โดยเฉพาะของปราชญ์ช่างทอผ้าพื้นเมืองชาวเขมร ได้ประดิษฐ์คิดค้นมาจาก ฐานความเชื่อในเชิงวัฒนธรรม ประดิษฐ์และได้ส่งผ่านสั่งสอนหรือ สืบทอดวัฒนธรรมเหล่านี้ ภายในกลุ่มชนของตนเอง สิ่งที่ผ่านการคิดสร้างสรรค์ในเชิงนามธรรมจนกลายเป็นรูปธรรมขึ้นมาสิ่งทั้งหมดก็เป็นผลสะท้อนมาจากกระบวนคิดของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมร นั่นก็ คือสิ่งที่ผู้เขียน อยากจะชี้ให้เห็นว่าเป็น "อัตลักษณ์" นั้นเอง องค์ประกอบเหล่านี้สามารถแสดงความเป็นตัวตน

อภิปรายผลการเปรียบเทียบเรื่อง การต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอสี่ขร ภูมิ จังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ สถานภาพ ประสบการณ์ในการทอผ้าไหม เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปปฏิบัติการเรื่อง เรื่อง การต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอสี่ขร จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะในประเด็นที่สำคัญเพื่อมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อเรื่อง การต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอสี่ขร ภูมิ จังหวัดสุรินทร์แนวทางแก่ชุมชน ในการนำไปปรับปรุงและการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม ของชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรถ่ายทอดความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ การให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเข้ามาเรียนรู้กระบวนการทอผ้าไหม การต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านป่ายาว ตำบลจารพัด อำเภอสี่ขร ภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจกระบวนการทำงานของกลุ่มทอผ้าไหมอย่างแท้จริง

2.2 ควรประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง เนื่องจากกลุ่มทอผ้าไหมถือเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น การประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนและคนทั่วไปได้รับทราบถึงกิจกรรมดังกล่าว ย่อมจะทำให้ผู้คนอยากมีส่วนร่วมในกลุ่มมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาแรงจูงใจในการต่อยอดและพัฒนาผ้าไหมของกลุ่มทอผ้าไหม บ้านป่ายาว ตำบลจารพัต อำเภอสักระภูมิ จังหวัดสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง (References)

- ประการ คุณารักษ์. (2545). ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการถ่ายทอดความรู้การทอผ้าไหม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พยอม สีนะวัฒน์. (2530). ศิลปะงานผ้า. ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (วิจิตรศิลป์): สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ลออ ไชโยธธา. (2555). ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ศึกษาภูมิปัญญาการทอผ้าไหมชุมชน. ตำบล โคกจาน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ.
- สามารถ จันทร์สุริย์. (2534). ภูมิปัญญาท้องถิ่นคืออะไร อย่างไร ในการสืบทอดทางวิชาการเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: ศูนย์สาธิตการวิจัย.
- เสรี พศพิศ. (2536). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญาและมูลนิธิหมู่บ้าน.
- แสงดา บัณฑิต. (2529). การทอผ้า. ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เอ วงศ์บุญสิน. (2538). ประชากรกับการพัฒนา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่ภูมิภาค วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.